

Community Supported Agriculture:

Op weg naar solidariteit

Pluk! is een zelfoogst CSA met twee locaties net buiten Amsterdam: een-
tje bij de Fruittuin van West waar we net ons vijfde seizoen achter de
rug hebben, en eentje op een nieuwe locatie op Ecologische Boerderij de
Boterbloem in de Lutkemeerpolder. Op dit moment hebben we vijf boeren,
negen stagiaires en tientallen vrijwilligers, en zullen we in 2022 ongeveer
400 Amsterdammers voeden.

Pluk! komt voort uit een gedeelde visie. Tijden een zomeravond in 2017, met een fles
wijn, vonden Kiki en ik elkaar in onze kijk op de kleinschalige lokale manieren van voedsel
produceren die we ontdekten tijdens onze Warmonderhof- en permacultuur-op-
leidingen. Ondanks dat we nog land moesten zien te regelen wisten we al dat ons project
een zelfoogst CSA zou worden. We wilden een zo direct mogelijke verbinding tussen
ons en de oogsters; we stelden ons voor dat onze velden vol zouden zijn met lokale
families van verschillende achtergronden. Het idee van het delen van het risico en de
overvloed sprak ons erg aan, net zoals een basisinkomen.

We verheugden ons erop om te praten met mensen van alle leeftijden over planten, insecten en bodem ecosystemen. Daarnaast wilden we benadrukken welke negatieve impact het industriële voedselsysteem op klimaat en biodiversiteit heeft, en op de mogelijkheden voor boeren elders in de wereld om voeding te kunnen produceren voor hun eigen gemeenschappen in plaats van voor de export.

Pluk! gemeenschap en solidariteit

We zijn inmiddels vijf jaar verder. We zijn groter en staan sterker met meer land, oogsters, boeren, stagiaires en vrijwilligers. Onze

visie is verankerd en we zijn overtuigder dan ooit van de kracht van CSA voor transformatie van de maatschappij.

Als aan de oogsters wordt gevraagd om in één woord te beschrijven wat Pluk! voor hen betekent, dan zijn hun antwoorden niet alleen de te verwachten beschrijvingen als smakelijk, vredig, gezond, overvloed, tijdrovend, zwaar en modderig maar krijgen ook input als: educatief, leerzaam, eye-opening, community-building, waardevol, magisch en hoopgevend. In deze laatste beschrijvingen zien we de toegevoegde waarde die wij inbrengen met het project, door onze visie op een andere en betere toekomst. Een zelfoogst tuin is niet voor iedereen. Door

Wat is **community supported agriculture (CSA)**?

het veld sjokken, vaak in extreme weersomstandigheden en dan naar huis gaan met een zware tas vol vieze, soms niet-helemaal-perfecte groente kost tijd, toewijding en vraagt flexibiliteit. Maar wat we hebben geleerd de afgelopen vijf jaar is dat Pluk! veel meer is dan de groentes. Het gaat over een praatje maken in het veld over hoe je boerenkool-chips kunt maken, of het nu eindelijk zal gaan regenen, hoe je de lockdown vol moet houden. Het gaat over een kind dat met trots zijn eerste Opinel gebruikt om zelf zijn venkel te kunnen oogsten. Over de oogsters die groente brengen naar andere leden die in quarantaine zaten, of thuis niet weg konden omdat ze met een drukke tweeling

Community Supported Agriculture (CSA) is een beweging van landbouw initiatieven waar consumenten de verantwoordelijkheid delen met de boeren.

In Nederland zijn nu honderd CSA initiatieven. Veel daarvan zijn zelf oogst groentetuinen, een deel ervan zijn groente pakketten. Het CSA netwerk Nederland is een vereniging en bestaat nu een aantal jaren. In Vlaanderen is de CSA beweging eerder gegroeid. Het CSA netwerk Vlaanderen besloot al in een vroeg stadium dat het biologisch certificaat voorwaarde is en dat er sprake moet zijn van een bepaalde minimum financiële omvang van het initiatief om onderdeel te zijn van het netwerk.

Belangrijkste kenmerk van een CSA is dat de consument zich verbindt aan het initiatief voor tenminste een heel seizoen. Dat zorgt ervoor dat de risico's van de landbouw niet op alleen de schouders van de boer komen, maar gedragen worden door de gemeenschap.

In andere landen bestaan CSA's vaak (ook) uit consumenten coöperatieven, al dan niet met meerdere boeren die zich daaraan verbinden.

De oorsprong van de CSA beweging in Nederland vind je in de Pergola beweging. Belangrijke pioniers zijn o.a. Klaas Nijhoff van de Nieuwe ronde Wageningen en Anna van Oostwaard, die de Horsterhof en de Oosterwaarde startte.

zaten en zonder vervoer. Over kinderen die zich verzamelen rond het wormenhotel en moedig een kronkelige inwoner durven op te pakken.

Oogsten en alles wat daarbij komt is vreugdevol en is een sociale activiteit. De interacties in onze gemeenschap vormen een veerkrachtig web van toewijding en betrokkenheid.

Politieke en maatschappelijke solidariteit

Alle Pluk! boeren zijn milieu-, politiek-, en sociaal-betrokken mensen en dat vindt zijn weerslag in onze CSA. We communiceren over onderwerpen waar we gepassioneerd over zijn: van ontbossing in de Amazone tot de landstrijd van Indiase boeren en Shell's activiteiten in de Niger Delta.

Voor ons hebben deze campagnes en conflicten van over de hele wereld direct te maken met wat wij proberen te stimuleren met onze CSA: diversiteit, inclusiviteit, solidariteit, biodiversiteit, landrechten en voedselsoevereiniteit. Voor ons is kleinschalige landbouw – en dan vooral community supported agriculture – een concrete manier om werkbare alternatieven te creëren voor consumentisme en individualisme.

Onze oogsters kiezen zelf de mate waarin ze (politiek) betrokken willen zijn, op een manier waarbij zij zich comfortabel voelen. Sommigen kiezen ervoor hun worteltjes en bieslook te oogsten in stilte en in verbinding met de natuur. Anderen willen zich ook nog op een andere manier verbinden met ons project.

In de tijd van voor corona organiseerden onze oogsters en vrijwilligers maandelijkse diners in de MKZ community keuken en doneerden ze de opbrengst aan maatschappelijke bewegingen zoals de Kurdish Freedom Movement, Kick Out Zwarte Piet en het migranten collectief We Are Here.

Eerder deze herfst hadden we een viering in onze gemeenschap toen de EU petitie 'Red Bij en Boer, Stop met Pesticiden!' meer dan een miljoen handtekeningen haalde. In november liep een groep geweldige oogsters mee in het agroecologische boerenblok tijdens de klimaatmars in Amsterdam. En vorige week was onze gemeenschap super blij dat Ahold liet weten af te zien van de plannen om een distributiecentrum te bouwen op vruchtbare landbouwgrond in de Lutkemeerpolder. Dit zorgt voor meer ruimte en impuls voor het alternatieve plan voor

lokale voedselproductie van Voedselpark Amsterdam.

Solidariteit met de boeren

Wij zijn trots op wat we samen met de gemeenschap hebben opgebouwd en iedere dag dat we op het land zijn voelen we ons rijkelijk beloond op emotioneel, spiritueel en sociaal niveau. Toch is het sinds de start een uitdaging geweest om voldoende financiële beloning veilig stellen. Dit jaar, voor het eerst, komen we in de buurt van €16 bruto per uur, het bedrag dat de overheid heeft vastgesteld als leefbaar loon voor ZZP'ers.

Een groot deel van de verhoging van onze salarissen hebben we te danken aan Elske Hageraats, een CSA tuinder die in haar boek Eerlijk Loon! een pleidooi voert voor rechtvaardige financiële vergoeding voor klein-

schalige boeren. De afgelopen jaren hebben haar overtuigende logica en tactiek zich binnen de CSA beweging als een lopend vuurtje verspreid.

In Eerlijk Loon! benoemt Elske een paar van de minder zichtbare voordelen van landbouw zoals: een biodivers ecosysteem in stand houden, het blijven opbouwen van bodemleven, koolstofopslag in de bodem tegen klimaatverandering, plek voor ontspanning, kinderen laten zien waar hun voedsel vandaan komt, mensen die boer willen worden de mogelijkheid geven om hun droom achterna te gaan. Als boeren is het onze taak om onze rol in deze praktijken en processen te claimen en daarvoor moeten wij financieel beloofd worden.

Tijdens de eerste drie jaar van Pluk! werkten we met een vast bedrag voor onze oogstdelen, dat we ieder jaar verhoogden om ons uurloon hoger te krijgen. Toen we onze bestaande gemeenschap vertelden over hoe weinig euro's we verdienden per uur voor ons werk – en dan hadden we het nog niet eens over de bijbanen die we deden naast onze lange landbouwdagen om de eindjes aan elkaar te knopen – waren ze geschokt. Sommigen vonden het onacceptabel om deel uit te maken van een project dat boeren geen leefbaar loon kon betalen, en vroegen pro-actief of ze meer konden betalen.

In 2019 implementeerden we een 'variabele prijs-schaal' die het voor oogsters mogelijk maakt om te betalen wat ze zich kunnen veroorloven voor een aandeel. Een wortel-icoon in het midden van de schaal laat zien

...we hebben niet alleen ontdekt dat het belangrijk is om aan onze gemeenschap te leren dat de landbouw zoals wij die bedrijven ook minder zichtbare waarden kent, maar ook dat in een ongelijkwaardige maatschappij solidaire betaling belangrijk is

welk bedrag de meeste van de oogsters zouden moeten betalen om voor een leefbaar loon van de boeren te zorgen. De meeste mensen betalen het 'wortel-icoon' bedrag. En degenen die minder betalen en meer betalen balanceren elkaar uit. Kortom, we hebben niet alleen ontdekt dat het belangrijk is om aan onze gemeenschap te leren dat de landbouw zoals wij die bedrijven ook minder zichtbare waarden kent, maar ook dat in een ongelijkwaardige maatschappij solidaire betaling belangrijk is.

Solidariteit en inclusiviteit

Gedurende de afgelopen paar jaar zijn we er beter in geworden om het belang van ons werk te benoemen en onze gemeenschap om

financiële ondersteuning te vragen waar zij dat kunnen opbrengen. Maar, op de weg richting een eerlijk inkomen voor de boeren, zien we een andere netelige kwestie: ons project wordt minder toegankelijk voor sommige mensen uit de buurt. Zelfs met de mogelijkheid in termijnen te betalen, zijn onze prijzen buiten bereik voor veel Amsterdammers. Mensen uit de buurt, een minder welvarend deel van Amsterdam, komen langs om onze tuinbonen of de pompoenen te bewonderen, maar hun gezicht betreft als ze horen wat de kosten zijn. Hier zitten we met een dilemma: hoe kunnen we onszelf een leefbaar loon uitkeren en tegelijkertijd iedereen betrekken? Hoe kunnen we het solidariteitsaspect van ons project uitbreiden zodat iedereen die dat wil en die er recht op heeft, toegang krijgt tot verse en lokale voeding?

Nu we vooruitgang hebben geboekt in het zorgen voor een stabiel inkomen voor de boeren, gaan we onze aandacht richten op die uitdaging. Met onze betrokken gemeenschap, gebruikmakend van onze gedeelde visie voor solidariteit als basis, vinden we zeker een oplossing. HB

Ann Doherty is initiatiefnemer van Pluk! CSA. Zij werkt daar samen met anderen als tuin-der. Ze zet zich in voor een voedselsysteem dat solidair, rechtvaardig, en inclusief is. plukcsa.nl

